

Teoretické zázemí koncipování měnové unie

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**

**OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ**

FIU/NPNPT

Ing. Zuzana Szkorupová, Ph.D.

Katedra financí a účetnictví

Teorie optimálních měnových oblastí

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVÍNĚ

- vytvořená v 60. letech 20. stol. ekonomem R. Mundellem (1961)
- <http://robertmundell.net>
- <https://www.jstor.org/stable/1812792?seq=1>
- „A Theory of Optimum Currency Areas“
- rozvinutá R. McKinnonem (1963), P. B. Kenenem (1969) a dalšími.
- teorie OMO (OCA) – odpověď na otázku: *„Kdy může být měnová unie výhodná pro všechny účastníky?“* Jinak řečeno: *„Přinese členství v měnové unii každému státu prospěch?“*

Optimální měnová oblast

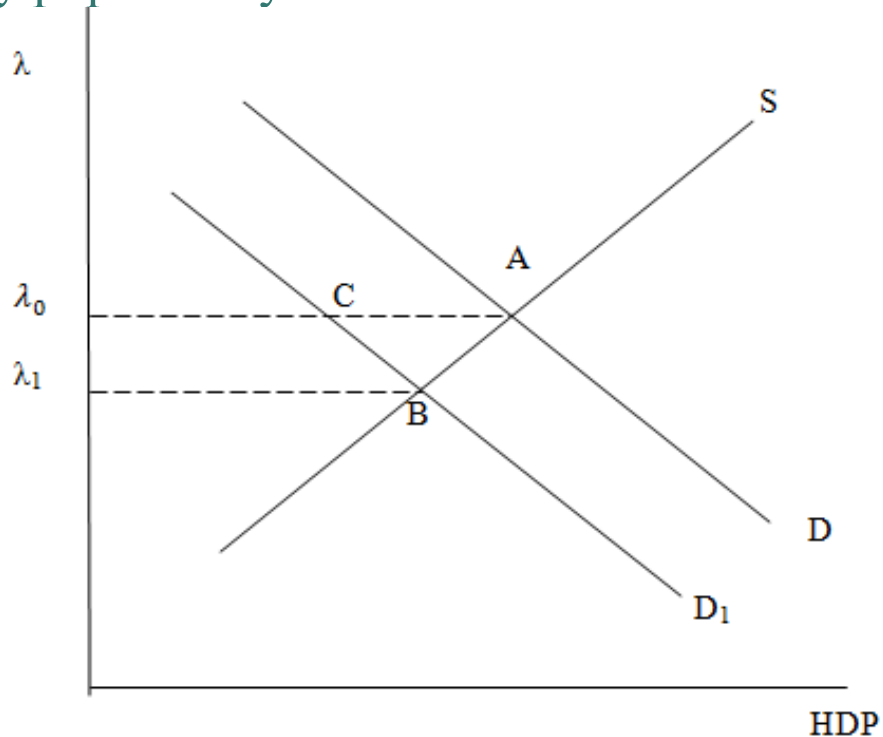
- v rámci jaké geografické oblasti je optimální nastolit jednotnou měnu
- s velikostí oblasti roste užitečnost peněz, ale pokud se oblast stane příliš různorodou, pak se zvyšují náklady
- rozmanitost \Rightarrow asymetrické hospodářské šoky
- všechny ceny a mzdy zcela pružné – **měnový kurz ekonomicky bezvýznamný**
- nepružnost cen a mezd – **měnový kurz důležitý nástroj při řešení hospodářských šoků**

Nepříznivé hospodářské šoky

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

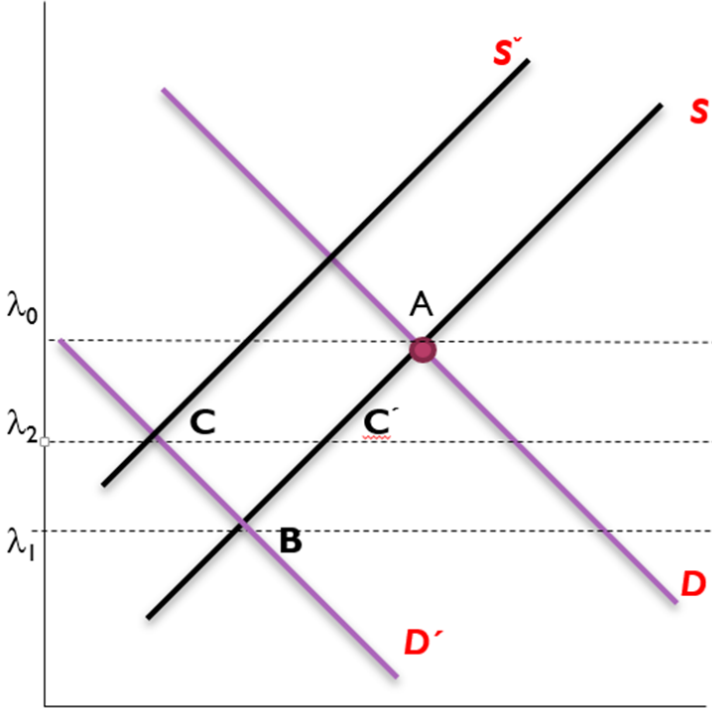
- nepříznivý poptávkový šok

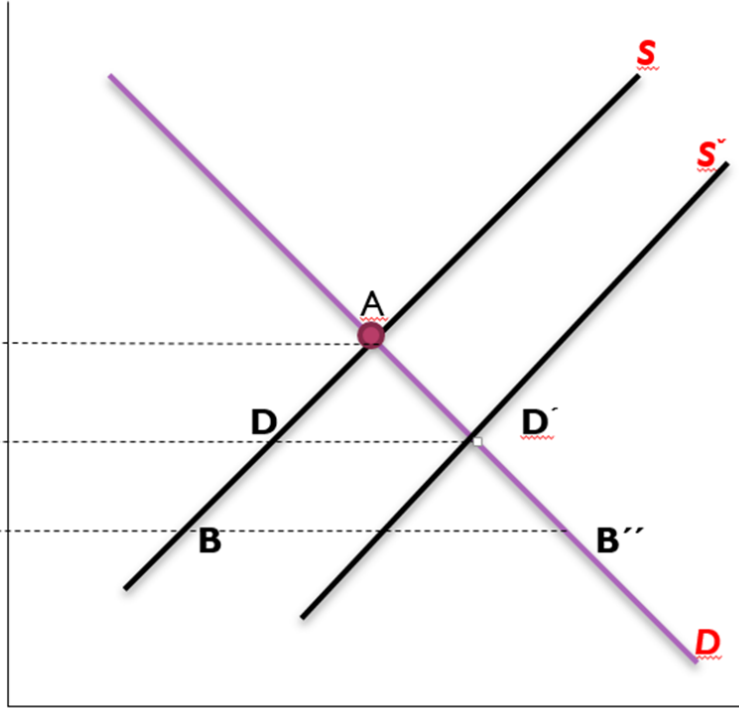
Asymetrické hospodářské šoky v měnové unii

Země A

Země B

Symetrické hospodářské šoky s asymetrickými dopady

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- rozdílné reakce dvou zemí na ten samý hospodářský šok
- Důvody:
 - rozdílné socioekonomické struktury,
 - rozdílné předpisy a tradice na trhu práce,
 - relativní důležitosti sektoru průmyslu,
 - role finančního a bankovního sektoru,
 - vnější zadlužení země,
 - schopnost dosáhnout dohody mezi firmami, odbory a vládou,
 - a další.
- Příklad: náhlý nárůst cen ropy a plynu – zasáhne země dovážející ropu a plyn – prospěšný pro země vyvážející ropu a plyn.
- Reakce centrální banky (společné pro měnovou unii) na symetrický hospodářský šok asymetrické dopady.

Kritéria optimální měnové oblasti

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Hospodářská kritéria
 - Mundellovo kritérium – mobilita pracovní síly
 - Kenenovo kritérium – diverzifikace výroby
 - McKinnonovo kritérium – otevřenost ekonomiky

- Politická kritéria
 - Transferové kritérium
 - Kritérium jednotnosti priorit
 - Kritérium soudržnosti

Mobilita pracovní sily - Mundell

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KÁROVINĚ

- Mundell – ekonom na Kolumbijské univerzitě,
- Nobelova cena – teorie OCA, položení základů na poli makroekonomie otevřené ekonomiky
- Zastáncem celosvětové jednotné měny
- <http://robertmundell.net/>
- <https://www.ft.com/content/62c2f140-ac55-4827-800d-b95571d41ed5>

Mobilita pracovní síly - Mundell

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- **Mundellovo kritérium** - Optimální měnové oblasti jsou takové oblasti, v jejichž rámci se **lidé snadno pohybují**.
- Podstata – **náklady sdílení stejné měny budou sníženy, pokud by produkční faktory (kapitál a pracovní síla) byly zcela mobilní přes hranice.**
- Mundellovo kritérium – soustředí se na ochotu pracovní síly stěhovat se v reakci na hospodářské šoky.

SKUTEČNOST ZLOŽITĚJŠÍ

Mobilita pracovní síly - Mundell

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

1. kulturní a jazykové rozdílnosti, institucionální překážky.
2. Potřeba zaškolení – přeškolení pracovníků. (hospodářské šoky mohou být jen dočasné a dlouhodobé zaškolení pracovníků nemá význam)

Diverzifikace výroby - Kenen

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Peter Kenen – Princeton University
- Problematika mezinárodních měnových systémů
- Pozorovatel EMU
- Oblast mezinárodních financí

Diverzifikace výroby - Kenen

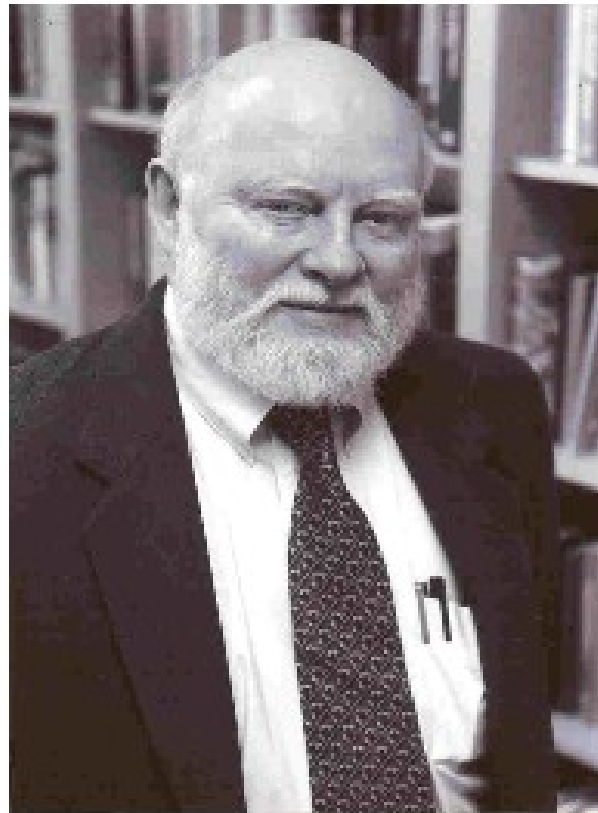

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- **Kenenovo kritérium** – OMO tvoří země, jejichž výroba a vývozy jsou široce diverzifikovány a jsou podobné struktury.
- Vážné hospodářské šoky – země s úzkým sortimentem zboží (Afrika – bývalé francouzské kolonie – káva, kakao).
- Země produkující široký sortiment výrobků – méně zasažena hospodářskými šoky, které se týkají určitého zboží.

Otevřenost ekonomiky - McKinnon

- Stanford University
- Oblast mezinárodních financí, měnová politika
- Kritik EMU

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Otevřenost ekonomiky - McKinnon

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVÍNĚ

- **McKinnovo kritérium** – OMO tvoří země, které jsou **velmi otevřené obchodu a úzce mezi sebou obchodují**.
- *Je měnový kurz prospěšným nástrojem při řešení asymetrických šoků?*
- Mnoho běžného zboží může být vyrobena v různých zemích a jsou prakticky totožné. V takovém případě konkurence v rámci obchodu zaručí, že jejich ceny doma i v zahraničí jsou stejné, či téměř stejné a teda do velké míry nezávislé na měnovém kurzu.
- Změna měnového kurzu již není důležitým vyrovnávacím nástrojem

- **Fiskální transfery – transferové kritérium** – OMO tvoří země, které se dohodly na vzájemné kompenzaci nepříznivých hospodářských šoků.
- **Jednotné priority - kritérium jednotnosti priorit** – členské země měnové unie se musí skutečně shodovat v tom, jak se vypořádat s hospodářskými šoky.
- **Solidarita versus nacionalismus** – kritérium soudržnosti - když společná měnová politika vyvolává konflikty mezi národními zájmy, země, které tvoří měnovou oblast musí přijmout tyto náklady ve jménu společného osudu.

EMU – optimální měnovou oblastí?

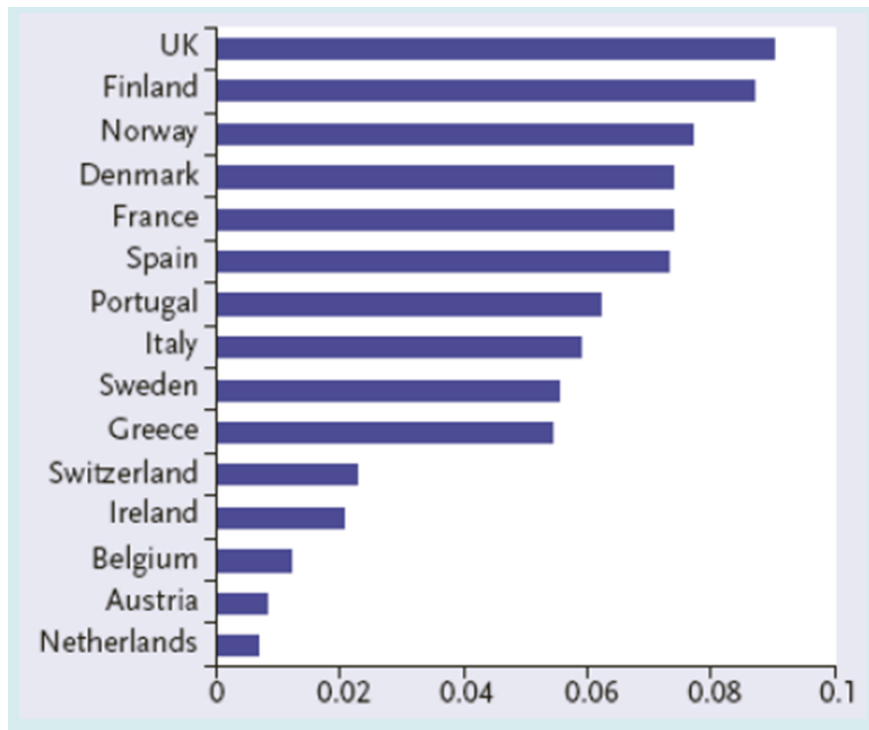
**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Asymetrické hospodářské šoky

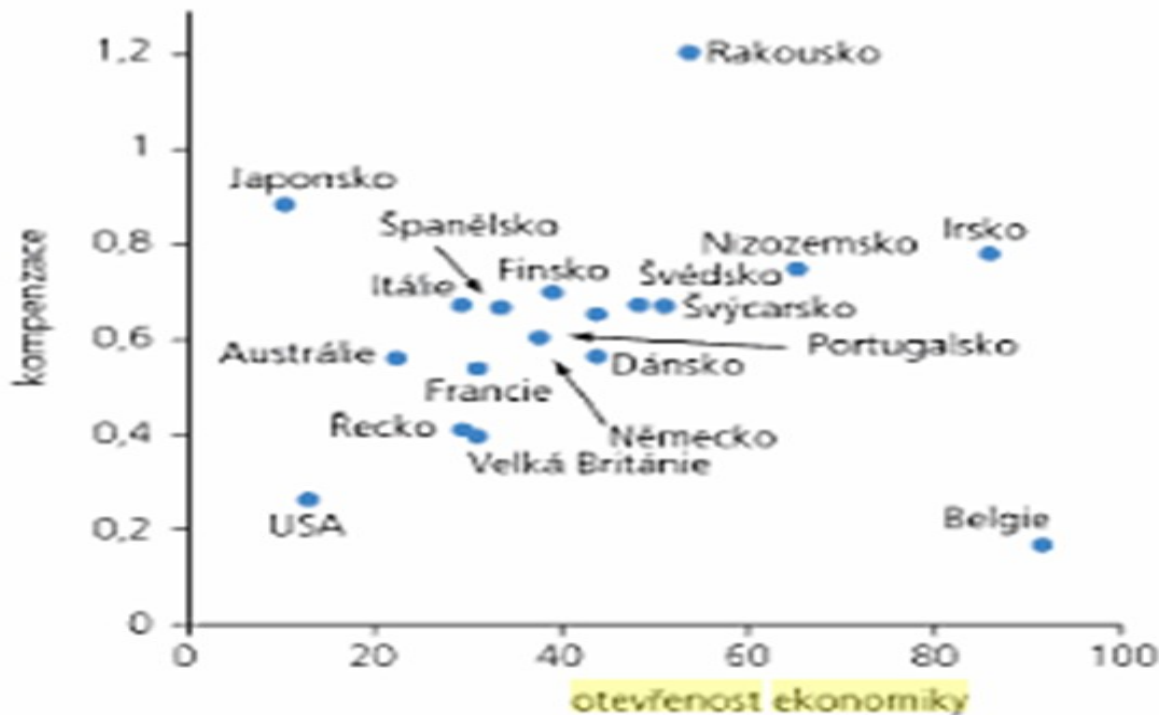

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVÍNĚ

- Index OCA s Německem – Bayoumi and Echengreen (1997)

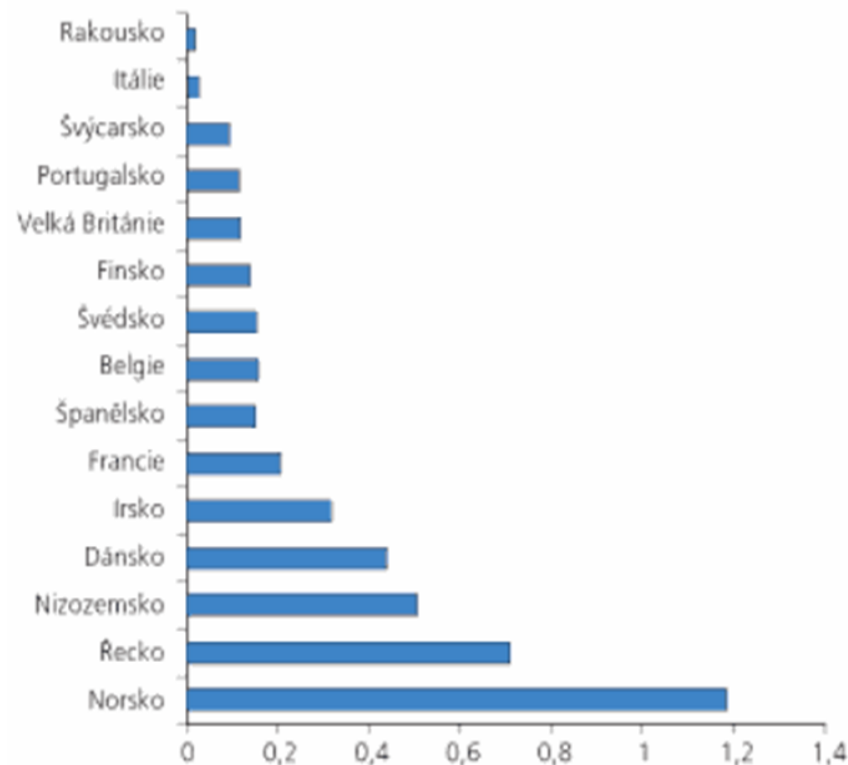
EMU versus otevřenost (McKinnon)

- Kompenzace – měřená jako vliv změn měnového kurzu na ceny dovozů: například, koeficient kompenzace ve výši 0,6 znamená, že 10 % depreciační kurzu je následována v rámci tří měsíců 6 % vzrůstem cen dovozu

Diverzifikace a rozdílnost obchodu - Kenen

- Myšlenka – asymetrické hospodářské šoky jsou méně pravděpodobné mezi zeměmi, které sdílejí podobné produkční struktury a jejichž obchod je diverzifikován
- Index rozdílnosti obchodu – jak se liší struktura obchodu každé země od situace v Německu

Mobilita pracovní síly – Mundell

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVÍNĚ

Vnitřní migrace mezi regiony jako procento celkové populace

zdroj: Employment Outlook, OECD 2000

Je EMU optimální měnovou oblastí???

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Kritérium	Splněno
Mobilita pracovní síly	Ne
Otevřenost obchodu	Ano
Diverzifikace produkce	Ano
Fiskální transfery	Ne
Jednotné priority	?
Solidarita versus nacionalismus	?

	1987	1991	1995
Rakousko	0,008	-0,004	0,008
Belgie	0,003	-0,008	0,013
Nizozemí	0,003	-0,008	0,007
Irsko	0,043	0,036	0,021
Švýcarsko	0,038	0,030	0,023
Itálie	0,070	0,065	0,059
Španělsko	0,088	0,082	0,073
Portugalsko	0,068	0,066	0,062
Řecko	0,053	0,054	0,054
Švédsko	0,068	0,063	0,056
Velká Británie	0,099	0,094	0,089
Francie	0,068	0,067	0,074
Finsko	0,098	0,095	0,087
Dánsko	0,063	0,060	0,074
Norsko	0,078	0,078	0,077

Zdroj: Bayoumi a Eichengreen, 1996

Tabulka 2 Index OCA zemí EU10 a vybraných členů EU
s eurozónou v období 1999–2009

	1999–2001	2002–2005	2006–2009	1999–2009
Česká republika	-0,011	-0,003	0,004	0,009
Slovensko	-0,007	-0,008	0,027	0,028
Maďarsko	-0,006	-0,007	0,005	0,013
Polsko	0,027	0,014	0,009	0,029
Litva	0,025	0,010	0,098	0,071
Lotyšsko	0,012	0,009	0,137	0,093
Estonsko	0,034	-0,007	0,086	0,065
Rumunsko	0,023	0,015	0,050	0,041
Bulharsko	0,004	-0,003	0,024	0,022
Slovinsko	0,002	-0,014	0,028	0,013
Rakousko	0,019	-0,001	0,005	0,013
Nizozemí	0,021	0,006	0,006	0,012
Portugalsko	0,018	0,006	0,013	0,013
Španělsko	0,021	0,014	0,017	0,021

Tabulka 3 Index OCA zemí EU10 a vybraných členů EU s Německem v období 1999–2009

	1999–2001	2002–2005	2006–2009	1999–2009
Česká republika	0,002	–0,013	–0,005	–0,003
Slovensko	0,023	0,004	–0,011	0,021
Maďarsko	0,013	–0,010	–0,009	–0,004
Polsko	0,019	0,010	0,009	0,013
Litva	0,066	0,031	0,006	0,087
Lotyšsko	0,088	0,016	0,003	0,126
Estonsko	0,063	0,036	–0,009	0,078
Rumunsko	0,039	0,037	0,012	0,038
Bulharsko	0,015	0,003	–0,005	0,015
Slovinsko	0,007	–0,009	–0,017	0,019
Rakousko	0,000	0,002	–0,007	–0,003
Nizozemí	0,007	0,011	0,004	0,004
Portugalsko	0,012	0,004	0,002	0,018
Španělsko	0,019	0,008	0,010	0,013

Návrat teorie OCA

Vyjednači, kteří připravili Maastrichtskou smlouvu, nevěnovali teorii OCA pozornost. Dávali především pozor na princip nedosažitelné trojice a soustředili se na potřebu zachovat stabilitu měnového kurzu po úplné liberalizaci pohybu kapitálu. Zabývali se také tím, že nová měna by měla být stejně silná jako německá marka, a proto stanovili tvrdé vstupní podmínky, které jsou podrobně popsány v kapitole 17. Celkově věřili, že pokud by země připuštěné do měnové unie dostatečně konvergovaly a pokud by byla nová centrální banka dobře ochráněna od politického vměšování, pak by systém mohl fungovat.

Tento pohled byl v rozporu s názory mnoha ekonomů, kteří tvrdili, že kritéria OCA jsou daleko důležitější a že by měl být věnován patřičný zřetel těžkostem, které nevyhnutelně vyvstanou, protože není splněno Mundellovo kritérium. Představitelé zemí nyní znovu objevují významnost teorie

OCA. Například, v červnu 2005 svolala Evropská centrální banka konferenci, kde byli požádáni oba autoři této knihy, aby představili své názory, v nichž projevili úctu teorii OCA a jejím objevitelům. Fotografie zachycuje grémium závěrečného zasedání.

Evropská centrální banka, 17. červen 2005. Zleva doprava: Charles Wyplosz, Adam Posen (IIE, Washington), Robert Mundell, Ronald McKinnon, Vítor Gaspar (portugalská centrální banka) a Otmar Issing (hlavní ekonom ECB).

zdroj: BALDWIN, R. – WYPLOSZ CH. *EKONOMIE EVROPSKÉ INTEGRACE*, 2008

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Děkuji za pozornost 😊
